

ALLIANCER
Semi-Weekly

Published in the Polish Language
every Tuesday and Thursday
Polish Alliance Press Ltd.
1638 Bloor St. West
Toronto, Ontario — Canada
M6P 4A8
Tel.: 531-2491, 531-2492
531-5865

ZWIĄZKOWIEC

NUMBER 1/2

TORONTO — TUESDAY, JANUARY 4, 1983

PRICE PER COPY — 50¢

**BRATERSTWO
TOLERANCJA
OSWIATA**

Organ
Związku Polaków w Kanadzie,
Wydawany 2 razy w tygodniu,
Służy całej Polsce w Kanadzie.

50 LAT W SŁUŻBIE POLONII

Sowiecki atak na Papieża

Jak podała rozgłośnia Wolna Europa — sowiecka agencja prasowa TASS ostro zaatakowała Jana Pawła II, czyniąc go odpowiedzialnym za obecną sytuację w Polsce i innych krajach bloku wschodniego.

TASS stwierdza, że wydarzenia ubiegłego roku w Polsce stanowią konkretny dowód reakcyjnej działalności kleru polskiego. Cytując wyrok sądu i artykuły pisma sowieckiego partii komunistycznej: "Polityczeskoje Samobrazowanie" — żródło to stwierdza, iż NSZZ Solidarność powstały nie tyle w wyniku protestów robotniczych, ile w odpowiedzi na wywołanie Kocioła, którego najwyższym dostojnikiem, Papież ogłaszał o politycznym w zasadzie charakterze, zwracając się przy tym do określonej klasy.

TASS zarzuca Watykanowi szkolenie specjalistów w dziedzinie propagandy katolickiej i wysyłanie ich zarówno do Polski jak też i do innych krajów bloku wschodniego.

Sowiecka agencja podkreśla wręcz, że Kościół i Watykan stara się podważyć powołanie politycznym w zasadzie charakterze, zwracając się przy tym do określonej klasy.

Ten brutalny atak na Ojca św. ma, rzeczą jasną, na celu odwrócenie uwagi całego świata od ulajonych całego świata, które potwierdziły inspirowanych zamachu na życie Papieża.

Afryka Pld. jako agresor

Na Zgromadzeniu Ogólnym Organizacji Narodów Zjednoczonych ogłoszono zażalenie Namibii przez Republikę Północnoafrykańską, która jest "nielegalną okupacją", a rząd Afryki Pld. jako agresora.

Jan Paweł II na Dzień Pokoju

Z okazji Światowego Dnia Pokoju, obchodzonego 1 stycznia, papież Jan Paweł II wydał orędzie, które koła watykańskie przekazały prasie światowej.

Na wstępie Jan Paweł II uzbolał w swym orędziu na wzrost sił militarnych, oraz że w tym do zrozumienia, że marksisti stoją na przeszkodzie i uniemożliwiają prowadzenie dialogu między narodami.

Nie wymieniając z nazwy marksizmu Ojciec św. kwalifikuje te ideologie jako szkodliwą przeszkodę do dialogu na rzecz pokoju.

Sankcje spowodowały straty w przemyśle polskim

Według doniesień zachodnich korespondentów z Warszawy, rządnik rządu PRL miał oświadczyć, iż sankcje gospodarcze, zastosowane przez państwa zachodnie spowodowały poważne straty w przemyśle, a także w rolnictwie.

Prem. Czaó Cy-jiang w Egipcie

Premier Chin Komunistyczny, Czaó Cy-jiang, którego podróży do 10 krajów Afryki podawaliśmy w poprzednim numerze — podczas swej wizyty w Egipcie spotkał się i konferował z presem. Hosni Mubarakiem.

Waszyngtońska wizyta króla Jordani

Przedświadczenia wizyta króla Jordani Husseina w Waszyngtonie odbyła się w ramach dyplomatycznych głoszących echem.

Australija ograniczu kwoty imigracyjn

Z Canberra nadeszła wiadomość, iż rząd Australii postanowił ograniczyć dotychczasowe przepływy imigracyjne. Dotychczas na porządku dziennym stał się problem ograniczenia przyjazdów z krajów Azji i Australii.

W dniu 50-lecia "Związkowca" (pierwszy numer ukazał się dnia 4 stycznia 1933 roku) pragniemy zapewnić Szan. Czytelników, iż nasz półtygodnik — wierny swym demokratycznym zasadom w minionym półwieczu — nadal będzie szedł tą samą drogą, służąc całej Polsce i swej organizacji, Związkowi Polaków w Kanadzie, którego jest organem i który prosi ludzi, ale o wielkim patriotycznym poczuciu potrzeby zachowania ojczystego języka na obczyźnie, założyć.

Pół wieku pisma polonijnego, pisma tak jak "Związkowiec" stałe się rozwijającego — to wyczyn bardzo duży, to sukces osiągnięty wspólnymi siłami: Wydawcy i dużej rzeszy społeczności polonijnej, która "Związkowiec" wspiera.

Z przekonaniem i wiarą o tym społecznym poparciu i z zapewnieniem dalszego służenia Polsce i Związkowi Polaków w Kanadzie wkraczamy w drugie półwiecze!

W roku Złotego Jubileuszu "Związkowca" patrzymy z dumą na dotychczasowe osiągnięcia, ale nakłada on też na nas obowiązek wzmocnienia wysiłków, by nie zawieść oczekiwań naszych Czytelników, by "Związkowiec" trafiał do każdego polskiego domu na emigracji, by był gazetą taką, jakiej potrzebujecie i jakiej sobie życzyście.

Zapewniamy, że dołożymy wszelkich starań, by dążyć do dalszego rozwoju naszego pisma, aby nadal służyło dla dobra całej Polonii, sprawy polskiej w kraju i naszej przybranej ojczyzny — Kanady.

REDAKCJA

Biskupi kanadyjscy skrytykowali politykę rządu

W niedzielnym orędziu biskupów kanadyjskich, ośmiu biskupów z komisji spraw społecznych Canadian Catholic Conference, oświadczyli, iż polityka rządu skrytykowano i Rząd jest nieodpowiedzialny.

Wysłowili oni wezwanie do rządów, iż należy przede wszystkim do walki z inflacją. Potem też program kontrolacji plac, działający ich zdaniem jedynie na korzyść zachodnich.

Krytykę uległ program ograniczenia przyjazdów zagranicznych, jako "absolutnie niesłuszny". Kładąc nacisk na konieczność dania pierwszeństwa potrzebom biednych przed potrzebami bogatych.

Orędzie biskupów stanowi najbardziej kontrowersyjne, jak dotąd oświadczenie wydane przez tak szczerą kościelną instytucję. Biskupi nie tylko krytykują obecną politykę Rządu kanadyjskiego, ale kwestionują podstawy zasady systemu kwotowego, nazywając "nieumiaralnym" bezrobocie sięgające 15 mln osób. Twierdzą, że chodzi tu "o podstawowe rozważanie zasad moralnych, nie tylko w naszym zachodnim świecie".

Japonia czi pamięć pomordowanych w Oświęcimiu

Zachodni korespondenci prasowi donieśli, iż w japońskim mieście, Kurase koł Hrosimzu zawiazali się komitet budowy pomnika, poświęcony pamięci pomordowanych w Oświęcimiu.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Plan gospodarczy PRL

Semin Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej uchwalił budżet państwa oraz długoterminowy plan gospodarczy.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Dobre wieści z Sudbury

W sobotę i niedzielę odbyły się w Sudbury uroczystości 100-lecia miasta. Wiele radości i okazję, na dzień przed piątym rocznicą 2000-letnią z założenia Falconbridge.

OD WYDAWNICTWA

W związku z podwyżką cen papieru, materiałów drukarskich i stawek dla pracownik, a więc poważnym wzrostem kosztów produkcji, musimy podnieść cenę promocyjną naszego pisma od Nowego Roku.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

OD WYDAWNICTWA

PROSIMY CZYTELNIKÓW O NADSYLANIE OPŁAT ZA PRENUMERATĘ "ZWIĄZKOWCA" (załączając na czeku "Prenumerata").

TERMIN WYGAŚNIENIA PRENUMERATY PODANY JEŚLI OBOK NAZWISKA I ADRESU KAŻDEGO SUBSKRYBENTA W LEWYM GÓRNYM ROGU GAZETY. DLA UŁATWIENIA PODAJEMY WZÓR:

JAN MALINOWSKI
42 PROSPERITY AVE
TORONTO, ONT.
M9M 9M9

PRENUMERATA UPŁYWA Z KOŃCEM STYCZNIA

LICZYMY NA WASZĄ WSPÓŁPRACĘ!

Kto pomaga Sowieciom w Afganistanie?

Według informacji, uzyskanych od dwóch osób, w wyniku wojny afganistanskiej — w Afganistanie przeciwko powstałemu mużulmańskiemu w Afganistanie, oprócz wojsk sowieckich znajdują się tam żołnierze 5 krajów satelickich.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

Ważny projekt w Oświęcimiu

Ważny projekt w Oświęcimiu. W tym celu przeznaczone są środki z Unii Europejskiej na 450 milionów.

WOJCIECH KRAJEWSKI

POCZATKI "ZWIĄZKOWCA"*

Prasa polonijna w Kanadzie powstała w wyniku wzrostu siły organizacyjnej polskiej społeczności. Benedykt Heydenkorn w swojej monografii "Związkowca" na str. 32 pisze w ten sposób: "Prasa polonijna jest wielce delikatną i wrażliwą rośliną a znajduje się w klimacie raczej ostrym — a co gorsze — zimnym. Wszystkie piśma w Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie rozpoczynały bardzo skromnie, ale z widokami na rozwój. Odważni wydawcy mogli przewidywać, że rzędza czytelnictwa będzie wzrastać, bo z jednej strony umacniać się będą więzy z grupami już osiadłymi a z drugiej pozyska się nowo przybyłych, których liczba stale wzrastała. Nie stawiano bowiem przeszkód imigracji a warunki w kraju zmuszały do emigracji. Imigranci pragnęli sprowadzić swoich najbliższych. Toteż w różnych okresach czasu imigracja miała charakter zbliżony do jednej z powojennych akcji znanej jako "łączenie rodzin". Przybywali bowiem, obok bliższej rodziny także mieszkańcy tych samych wsi czy okolicznych miasteczek.

W miarę nasłaniania imigracji, jej wzrostu liczebno zmieniła się sytuacja prasy polonijnej, rozbudowywała się i umacniała. Obok tygodników pojawiły się w Stanach Zjednoczonych dzienniki, co nie pozostało bez wpływu na sąsiednią Kanadę. (...) Warunki kanadyjskie są mimo wielu podobieństw odmiennie od amerykańskich a więc odmiennie kształtowała się Polonia. Naturalnym następstwem było powstanie własnej prasy.

Tak narodził się "Związkowiec". Należy podkreślić, że "Związkowiec" został stworzony przez polonijną organizację demokratyczną. Ludzie, którzy inicjowali powstanie piśma mogli mieć takie czy inne poglądy, lewicowe czy prawicowe, konserwatywne czy postępowe — to jednak było dziełem przypadku, że w takim a takim okresie takie poglądy panowały. Piśma nie zakładano z założeniem hołdowania jednym czy drugim poglądom, celem jego było raczej reprezentowanie organizacji.

Wyraża to wyraźnie referendum, które rozpisano po grupach Związku Polaków z datą 2 stycznia 1932. Załączona ona jest poniżej w całości w dostojnym brzmieniu.

REFERENDUM

Do Wszystkich członków ZPWK.
Na posiedzeniu Zarządu Centralnego, Rady Wykonawczej i Rady Nadzorczej, odbytym dnia 4 stycznia 1932 r., podniesiono myśl wydawania MIESIĘCZNIKA Związku Polaków przez Zarząd Centralny, w którym dawano by wszelkie informacje, raporty i inne wiadomości Związku i ogólne.

Miesięcznik takowy, według zdania członków, o ile na takowy ogół Związkowy zgodzi się, będzie musiał być abonowany przez każdego członka w Związku, po cenie jaką by wyniósł koszt jego wydania. Członkowie Zarządu Centralnego i Rady Nadzorczej uważają, że wydanie takie przyczyniłoby się w znacznej mierze dla dobra i rozwoju Związku Polaków w Kanadzie.

Podnosząc tę myśl Zarząd Centralny postanowił sprawę tę przedstawić ogółowi członków, nad którą na posiedzeniach ogólnych po grupach winno sprawę tę przedstawić przez zarząd grupy każdej i nad nią poważnie zastanowić się, gdyż po uchwaleniu wydawania takowego miesięcznika, Zarząd Centralny wyraźnie stawia tę sprawę, że każdy członek w Związku będzie takowy abonował i opłacał.

Zarząd Centralny, niniejszym poleca Zarządom grup o przeczytanie niniejszego projektu na posiedzeniu i po zastanowieniu się i rozważeniu członków, powinno odbyć się głosowanie nad tą sprawą całkiem swobodnie i należy zaznaczyć liczbę głosujących za wydaniem takiego miesięcznika, jak i liczbę głosujących przeciw wydaniu takiego miesięcznika, sprawozdanie zaś odesłać do Zarządu Centralnego.

Z bratnim pozdrowieniem,

P. Bilewicz, Sekretarz, Z.C.

Musiano się długo zastanawiać jak zacząć wydawać piśmo, bo dopiero na Walnym Zjeździe we wrześniu 1932 zapadł wniosek na wydawanie miesięcznika "Związkowiec". Wniosek o wydawanie piśma postawił Andrzej Piekarczyk. Postanowiono szukać redaktora, ale na razie wydawaniem piśma zajęła się Komisja Prasowa, której głównymi pracownikami byli: Kazimierz Mazurkiewicz, Michał Nedza i Andrzej Piekarczyk. Pierwszy numer ukazał się w styczniu roku 1933. W tym numerze można wyczytać szumne hasła:

"Przyszłość przed nami! Dlatego powiadamy

dziś — idź "Związkowcze" pomiędzy te tysięczne masy ludu wychodźczego. Budź i zagrzewaj do walki o lepsze jutro — tych co są ciemni i słabi w walce o byt. Lecz Irań wstępczości, warcholstwa i niezgody. Podnoś ludzkość na wyżyny i godność człowieka. Przyspieszaj przyszłą Wiosnę Ludów".²

Górno to były słowa redaktorów piśma w przeciwieństwie do dużo spokojniejszych słów uchwały Zjazdu, która zapadła na Walnym Zjeździe Związku Polaków w Kanadzie odbytym w dn. 2-4 września 1933 roku, w sali Domu Polskiego przy ul. Claremont 62 w Toronto. Tam właśnie ustalono wytyczne "Związkowca".

— "Związkowiec" nie może być nigdy używany do żadnych celów partyjno-politycznych lub osobistych. Kierunek ma być oświatowo-postępowy w duchu polskim, oraz informacyjny zgodny z Konstytucją Z.P. w Kanadzie z dodatkiem, że ma być zaprowadzone wolne słowo w "Związkowcu" z zastrzeżeniem, że zezwala się czytelnikom na swobodnie się wypowiedzenie, lecz nie dopuszcza do obelg osobistych, rzeczy zakazanych prawem, oraz rzeczy, które szkodziłyby dobru całego Z.P. w Kanadzie. Za wolne słowo Redakcja nie odpowiada.³

Można by powiedzieć, że tu znalazła się kwintesencja równowagi między późniejszą Redakcją, a Dyrekcją "Związkowca". Wtedy jednej ani drugiej jeszcze nie było. Istniała Komisja Prasowa w składzie 6 osób, która faktycznie była zespołem wydawniczym piśma składającym się z administratora, redaktora i jego zastępcy, ekspedytora, ogłoszeniowego i korektora. W 1934 roku dodano jeszcze jedną osobę do tego zespołu. Przez pierwszy rok istnienia "Związkowca" oficjalnego redaktora nie było. Redakcją piśma najwięcej zajmowali się K. Mazurkiewicz, M. Nedza i A. Piekarczyk. Zwłaszcza dwaj pierwsi wkładali dużo pracy w wydawanie gazety. Jedyny żyjący obecnie Michał Nedza skromnie podkreśla wielkie zasługi Mazurkiewicza, ale na szpalach piśma, w protokołach nazwisko Nedzy bardzo często się powtarza. Według B. Heydenkorna, pierwsze numery "Związkowca" przygotowane w domu Michała Nedzy.⁴ Wiele artykułów jest bez podpisu, jednak styl niektórych zdradza inspirację lub wprost pióro Alfonsa Staniewskiego, który w 1933 roku nie ujawniał się na łamach miesięcznika. Z dniem 1 stycznia 1934 staje się jednak oficjalnie redaktorem "Związkowca", w myśl uchwały Zarządu Centralnego ZPWK. Jest to przełomowa decyzja tak dla historii całego Związku Polaków jak i dla organizacji samego wydawnictwa. Indywidualność i oddanie się pracy dziennikarskiej Staniewskiego nadaje kierunek rozwojowy piśma i zmusza do reorganizacji — stopniowo wyłania się "Związkowiec" jako przedsiębiorstwo wydawnicze.

Oczywiście co innego jest powiełać jakie piśmo, a co innego drukować, co innego wydawać miesięcznik, a co innego tygodnik. Związek Polaków od momentu założenia swej gazety miał aspirację ustalenia "Związkowca" w formie co najmniej tygodnika. Zabierał się do tego ostrożnie, z rozważa i z wielkim nakładem społecznej pracy.

Na Zjeździe w roku 1933 we wrześniu dyskutuje się zakupienie maszyny drukarskiej i przewidyuje się na ten cel złożenie sumy \$500 do roku 1934, a wiemy że piśmo już wychodziło przez cały rok w formie powielanej. Zarząd Główny jednak wierzy w powodzenie przedsięwzięcia i w związku z tym nabywa siarw linotyp, starą płaską maszynę, zestawy trzcionek i inny drobny sprzęt drukarski. W ten sposób powstaje drukarnia "Związkowca", którą umieszczono przy 696 Queen St. W. na tyłach sklepu prowadzonego przez red. Staniewskiego.⁵

Fakty te zmuszają do podziału prac. Redaktor A. Staniewski odpowiada za kierunek i treść piśma, K. Mazurkiewicz zajmuje się sprawami drukarni, jej technicznymi potrzebami.

Komisja Prasowa na Zjeździe Zw. Polaków w roku 1935 przemienia się w Wydział Prasowy składający się z przewodniczącego, zarządcy, redaktora, sekretarza-skarbnika i sekretarza-protokola. Wydział prasowy ma odpowiadać za swe prace przed Zarządem Centralnym. Doceniając znaczenie tego organizacyjnego kroku, ustala się, że sekretarz-skarbnik będzie otrzymywał wynagrodzenie \$50 miesięcznie, ale musi założyć "bond" w wysokości \$250. Na tym Zjeździe też powstaje pierwsza debata co do kierunku piśma. Członek Zw. Polaków Sowiński pragnie by "Związkowiec" był wydawany w "duchu Ludowo-

Postępowym". Wniosek ten jednak po dłuższej dyskusji upada. Kierunek "Związkowca" ma pozostać bez zmian. tj. "Oświatowo-Postępowy w duchu Polskim". Pierwszy Wydział Prasowy składa się z osób: B. Horniak — przewodniczący, K. Mazurkiewicz — zarządca, W. Wójcik — sekretarz-skarbnik, M. Głogowski — sekretarz-protokółowy, A. Staniewski — redaktor.⁶

Tak zorganizowany Wydział Prasowy pracuje aż do roku 1938. Organizacja wydawnictwa wzmocnia się niemal z miesiąca na miesiąc. 16 czerwca 1936 jest dniem decyzji zaprowadzenia ksiąg finansowych, które będą teraz utrzymywane fachowo. 7 lipca 1936 Wydział Prasowy odnowa kontrakt z redaktorem Staniewskim w sprawie wynajmu lokalu na drukarnię w jego mieszkaniu. Za to pomieszczenie drukarni wraz z jej ubezpieczeniem redaktor Staniewski będzie pobierał \$10 miesięcznie. Ciekawe jest to, że Staniewski zawiadamia Wydział Prasowy, że w następnym miesiącu wyda specjalny numer poświęcony polskiemu handlowi. 13 października 1936 delegacja Polskiego Bloku Politycznego ma zamiar wysunąć Staniewskiego na kandydata do Rady Miejskiej. "Związkowiec" decyduje się poprzeć jego kandydaturę. Obecny przy tym jest ówczesny prezes Grupy 9 M. Nedza.

Ciekawym jest protokół Nr 22 ze stycznia 1937, gdzie podane są finanse za rok 1936:

Dochód	\$5,674.63
Rozchód	5,543.81
Netto	130.82
Bankowe konto 1935	419.45
Kapitał	\$ 550.27

Kazimierz Mazurkiewicz raportuje na tym zebraniu, że inwentarz roślin, że mało miejsca w drukarni, że właściciel budynku A. Staniewski zgadza się na oddanie "gratis" reszty przestrzni w budynku. Redaktor prosi jedynie o podwyżkę \$2.50 tygodniowo do łącznej sumy \$12.50.

Protokół z dnia 6 listopada 1937 podaje, że przewodnicząco po P. Horniaku objął L. Szepiński. W styczniu 1938 roku padła propozycja rozszerzenia "Związkowca" na Montreal. Przykrą wieścią jest omawiana sprawa odebrania debitu na kolportowanie "Związkowca" w Polsce. Postanowiono w porozumieniu z Zarządem Centralnym ZPWK protestować przeciw temu zarządzeniu.

W dniu 5 marca 1938 K. Mazurkiewicz zawiadamia, że St. Konopka rozpoczął pracę w drukarni z początkowym wynagrodzeniem \$5 tygodniowo.

24 maja jest ostatnie posiedzenie Wydziału Prasowego. Następne zebranie w dniu 17 września 1938 jest już zebraniem Dyrekcji Prasowej, w którą Wydział Prasowy przeobraził się w związek z uchwałą VIII Walnego Zjazdu ZPWK w dn. 4-6 września 1937, w sprawie inkorporacji Wydawnictwa "Związkowiec".

Okres pięciu lat: od września 1932 do września 1937 stanowi podwalinę pod piśma "Związkowiec". Od powielania na maszynie małych książkowych stron w 1933 roku, bez oficjalnego redaktora, dochodzimy w 1935 roku do tygodnika składanego na linotypie z oddzielnym zespołem wydawniczo-redakcyjnym, na czele z redaktorem, przy równoczesnym powołaniem Wydziału Prasowym przemieniającym się na Dyrekcję Prasową w roku 1939. Pracowity to był okres, wymagający wiele wiary i poświęcenia od kilku osób, które przecież równocześnie pracowały bardzo energicznie w Zarządzie Centralnym Związku Polaków. Trudno ocenić wartość pracy poszczególnych ludzi. Wymagałoby to szczegółowych dociekań. Jednak nazwiska takie, jak: Kazimierz Mazurkiewicz, Michał Nedza, Andrzej Piekarczyk, Piotr Horniak, Stanisław Konopka, Jan Sawuła, Wincenty Wójcik — bodaj najczęściej się pojawiają w protokołach zebrań. Nazwisko Mazurkiewicza otoczona jest już legendą, o Michale Nedzy, mniej się mówi, ale w pierwszych dniach "Związkowca" był on bardzo czynny. Andrzej Piekarczyk ze swą dynamiczną postacią na pewno miał duże wpływy i on to postawił wniosek o rozpoczęcie piśma, on też zaproponował zmianę miesięcznika na tygodnik.

¹ Protokół z IV Walnego Zjazdu ZPWK, str. 7.

² "Związkowiec", 1 stycznia 1933, nr 1, str. 4.

³ Protokół z V Walnego Zjazdu ZPWK, str. 9.

⁴ Monografia "Związkowca", Benedykt Heydenkorn, str. 35.

⁵ Monografia piśma polonijnego "Związkowiec", B. Heydenkorn, str. 35.

⁶ Protokół z VII Walnego Zjazdu ZPWK, z 31 sierpnia 1935, str. 7 i 8.

* Wyjątek z dłuższego opracowania o dziejach "Związkowca".

Ogłoszenia drobne

Tel.: 531-2491 — 531-2492
531-5865

Ważność ogłoszeń do 25 dni i 100 słów. Za każde dodatkowe słowo 10 słów. Dodatkowa opłata za skreślenie 5 słów. Ogłoszenia przyjmujemy nieinterferujące. Nie wydajemy ogłoszeń w godzinach od 10:00 do 10:00.

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
3. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

INFORMATOR HANDLOWY

Miesięczny okres — 3 miesiące (24 ogłoszenia). Cena \$96 za 1 col x 1 kolumnę

OLGA I WINCENTY WAWROW

Pracownicy i budowy
782-0972

JERMI CHRETY WIEDZIE

ILE OZCZYSZCZAJE NI NI INCOMETAX
TO ZADAWAJ DO 28 LUTEGO
1983 R.
INVESTOR — Andrew Sledz
236-5564 — Home
625-1529 — Bus

PRINCESS DISTRIBUTORS

Pracownicy i budowy
531-5865

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

GABINET DERMATOZY

— Pląsawica twarzy, rąk i nóg.
— Utrzymanie czystości i białego koloru skóry.
— Konieczność weryfikacji w czasie.
2285 DUNDAS ST. W. 537-4545

SEKURACJA

BEN J. GRY
INSURANCE BROKERS
Wszystkie rodzaje ubezpieczeń
wzrostów — od ogólna — trzeźwość.
77 Roncesvalles Ave.
Tel. 534-3308, 239-6628

BUCHALTERIA

Credentia Błyszki
Przyjmujemy księgi dla małych i średnich przedsiębiorstw (Partners). Zmianiamy podatkowo.
34 Mountview Ave.
Tel. 769-8477

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

SHARP FASHIONS LTD.

SHEEP SKIN
SEJBYNIE TRZECI PUTRA I NA MARE.
116 Spadina Ave., Toronto, Ont.
(7 piętro)

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

Najkorzystniejszej kupie

★ sprzedac za pośrednictwem "ZWIĄZKOWCA"

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Matrymonialne

PAN w średnim wieku, rozwiódnięty, atrakcyjny, inteligentny, poszukuje żony. Kontakt: 531-5865.

"ZWIĄZKOWIEC"

Redakcja
1638 Bloor St. W.
Toronto, Ont.
M6P 4A8

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Pracownicy i budowy

PRACOWNIKI WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

Praca

POTRZEBNA kobieta (do 55 lat) do obsługi prac domowych lub gotowania. Zainteresowane proszę dołączyć CV i list motywacyjny. Tel. 782-0972.

Kupno sprzedaz

WAZNY interes w sprawie sprzedaży nieruchomości w Toronto. Cena 250 000\$. Tel. 291-4444.

Polski Garaz

METRO AUTO CENTRE
Włose, STEFAN TRUBKOWSKI
WZELKIE NAPRAWY SAMOCHODOWE I GAZ PRACOWNI
PROFAN CONVERSIONS
OSZCZEDNOŚĆ 30%
Tel. 533-3428

Poszukiwanie miesz.

POSZUKUJE ubiornego pokoju z łazienką i przyjaznym sąsiadem. 1900-1950 laty. 531-7272.

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215

WYKONAWCY

WYKONAWCY
1. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 200-215
2. Kierownik Licencja No. 01221, 70-0007 od godz. 9-19, 2

